

Děti jako skuteční mistři

O Original play

Sabine Heggemann

Rozhovor s Fredem O. Donaldsonem

Na hony vzdálena od soutěže odehrává se Original play bez vítězů a poražených – je interakcí, která vzniká v právě přítomném okamžiku, ze vztahu. Fred O. Donaldson je specialistou v oboru her. Mluví o tom, co znamená hrát si, jak se lze tomuto způsobu hraní učit, jaké motivace ke hře máme a o rezonanci hraní na politické úrovni.

Frede, můžeš jedním slovem, nebo snad lépe jednou větou objasnit, co je to Original play?

Jednou větou je to vážně mnohem lehčí než jedním slovem (směje se). Pro mě je to dar stvořitelů všem živým bytostem, dar, který nám dovoluje vnímat naši přirozenou sounáležitost a lásku.

Kdybych se pokoušel shrnout esenci Original play jedním slovem, pak by mě jako první napadlo slovo „láska“. Myslím, že „láska“ se dost dobře hodí. Ale čím víc o tom přemýšlím, řekl bych spíš, že slovo, které mi připadá nejlepší, je v angličtině „grace“ (milost). Protože u slova „milost“ mám pocit, že to je něco, co nepochází od člověka. Je to stvořeno ... ať už chceme použít jakékoli slovo pro to, co je nepojmenovatelné – bůh, stvořitel, velký duch.

Frede, ty můžeš vyprávět tolik fantastických historek o herních situacích s nejrůznějšími druhy živých bytostí. Kdyby se lidé chtěli vyškolit v Original play, existuje něco takového jako smysluplné pořadí partnerů ke hře, se kterými se začne, potom na ně navazuje další druh atd.?

Já používám tento postup: začít s velmi malými dětmi, s dětmi do pěti let, mezi dvěma a čtyřmi roky asi. Potom si hraju se staršími dětmi, nebo takovými, které třeba mají problémy, vždycky v závislosti na tom, jak pokročí mé schopnosti ve hře. Jeden aspekt odlišuje Original play od všech ostatních činností, které vykonávají dospělí – nedá se jí definitivně naučit od dospělých. Je třeba se jí učit tak, jako také všemu ostatnímu – člověk jde k těm nejlepším lidem, kteří ho to mohou naučit. A ti, co mohou nejlépe učit Original play, to jsou velmi malé a postižené děti.

Když se tvé schopnosti rozvinou, pak můžeš hru prohloubit také co se týče druhu lidí, se kterými si hraješ a také ve smyslu šíře spektra živých bytostí.

Mohu si hrát s různými typy dětí, s různými druhy živých bytostí. A koneckonců můj cíl je pokusit se hrát si se vším životem na Zemi.

V Lüneburgu vedeš už několik let semináře pro začátečníky a měli jsme i akci pro pokročilé. Pokaždé vidíme, že některým to jde snadněji než jiným, „přirozeně“ si hrát. Existuje nějaká zkušenost, jakou dobu člověk přibližně potřebuje ke zvnitřnění tohoto druhu spolubytí?

Ta otázka je dobrá a zároveň těžká. Když se podívám na sebe, zjišťuji, že jsem potřeboval třicet roků. Sotva někdo z nás má 30 roků čas, aby se něčemu naučil (směje se).

Když se na druhé straně podíváme na lidi, které jsem vzdělával – ať už je to Daniel, který si hraje už 10 let, nebo Jola, která je velmi, velmi dobrá po třech letech: nepotřebuje to nutně 30 let. Mnoho závisí na tom - jako u všech věcí – kolik cvičení, kolik angažmá do toho vložím. Original play se nenaučím tím, že se účastním seminářů. Účelem seminářů je lidi připravit. Moje úloha je připravit dospělé, aby se mohli setkat s Mistry. Jsem takovým učedníkem. A ty máš mít nejdřív co činit s učedníkem, než přijdou Mistři.

Když už jsi tak daleko, že pracuješ s Mistry, pak už je otázka, co jeden každý chce dělat. Když má někdo doma malé děti, zaměří se na ně. A vývoj by pak spočíval v tom, udržet krok s rostoucími dětmi a udržet si stejný druh hry. Pokud chce někdo jiný pracovat s dětmi žijícími na ulici, nebo členy gangů, pak má co dělat s mnohem staršími lidmi. S většími lidmi, s lidmi, kteří zpravidla ve svém životě zažili už mnoho násilí. To se pak člověk musí učit s tím zacházet. Každý se tedy může podívat, co by chtěl dělat, a učit se rozpoznat, jaký druh cvičení potřebuje, aby si mohl hrát v tom prostředí, které ho obklopuje. Asi si nepůjdeš rovnou hrát se lvem, když sis předtím hrála jen s několika malými dětmi.

Pokoušel se někdo hrát si se lvem?

Pokud vím, tak ne. Když jsem si poprvé hrál s vlky, měl jsem za sebou už sedm, osm let hraní s dětmi. Ale když jsem poprvé byl ve výběhu – předtím jsem si s vlky nikdy nehrál ani jsem v blízkosti vlků nebyl – teoreticky to tedy byl obrovský skok, od dětí k vlkům. Nahlíženo prakticky to žádný velký rozdíl nebyl.

Stalo se někdy, že se někdo zúčastnil semináře a následně potom si hrál s divokými zvířaty?

Jeden přítel v Africe, který si hraje s předškolními dětmi a zároveň je průvodcem v divočině, měl jednou zážitek se lvem. Nehrál si s ním, prováděl skupinu lidí divočinou v Jižní Africe a najednou stál před lvem.

V té chvíli mu vytanulo, co se učil na základním semináři Original play, dokázal Iva uklidnit, ten se otočil a odešel.

Jak vnímáš pohnutky dospělých, kteří se do Original play pustí? Jsou to lidé, kteří si z dětství uchovali zbytek vědění o hře, nebo jsou to dospělí, kteří jsou motivováni svým zaměstnáním, jako například terapeuti?

Myslím že lidé přicházejí z obou důvodů. Obojí jsou profesionální pohnutky, jako např. u psychologů, učitelů nebo u všech, kteří mají co dělat s dětmi, nebo také oblasti, ve kterých se vyskytuje stres, jako např. ve vězeních v Jižní Africe. Tamní policisté se účastnili seminářů.

Ale i u těchto lidí, i když jsou hlavně zaměřeni na svoji práci, je něco, co máme všichni, něco jako vnímání určitého druhu ztráty paměti. Takový pocit, že jsme byli uneseni z dětství, které ještě nebylo uzavřeno. A v tomto dětství jsme měli určité schopnosti a pocity, které bychom se rádi pokusili získat zpět. Ale, říkám znovu, nezískáme je zpět jen tím, že se zúčastníme semináře. Je třeba vyhledat Mistry, aby člověku pomohli umět to dělat.

Frede, ty jsi byl pozván, abys zavedl Original play na všech školách v Polsku. Jak to tam teď vypadá?

Právě proběhla výměna ministra školství. A tak nyní vyčkáváme a pozorujeme, jak si program najde cestu skrze polskou politickou administrativu. A jako všechna politická témata, potřebuje i toto svůj čas. Naštěstí jen nevyčkáváme, ale zároveň pracujeme se školami a institucemi, s nemocnými rakovinou a s dětmi s postižením v Polsku.

Událost, díky které se svého času vše dalo do pohybu, byl jeden případ šikany. To je stále obrovský problém - celosvětově. Dva případy se udály v posledních dnech v USA, dva případy ve Stockholmu minulý víkend, to jsou všechno příklady toho, že dospělí nejsou schopní se šikanou zacházet. A my jsme zkrátka v bodě, kdy nevíme, co máme dělat. A Original play je opravdu dobrý prostředek proti problému šikany.

Nestává se často, že by dobré nápady měly rezonanci dokonce na politické scéně a byly tam slaveny jako úspěch. Kromě zpětné vazby z Polska jsi dostal takové potvrzení také od OSN. O co se přesně jedná?

Napsali jsme zprávu o užívání Original play v programu pro uprchlíky jako alternativu k násilí vůči dětem na celém světě. Tato zpráva byla OSN

uznána a publikována v nedávno vydaném kompendiu o alternativách k násilí vůči dětem.

V Lüneburgu jsme měli několikrát možnost hrát si s lidmi s postižením. Jak hodnotíš hru s těmito neobyčejnými lidmi?

Ty příležitosti, kdy dospělí lidé s postižením mohli přijít k nám na workshop, jsem si já moc užil. Jak pro postižené, tak pro takzvané „normální“ lidi to byla radost hrát si společně tak, jako bychom se spolu navzájem znali už dlouho. Vzpomínám si na jednu ženu, která na konci vůbec nechtěla odejít – a na začátku nechtěla vůbec přijít. Když jsem před 30 lety s hraním začal, nevěděl jsem vůbec nic o lidech s postižením. Jenom párkrát jsem viděl lidi na invalidním vozíku a slyšel slova jako „autismus“, ale nic z toho nemělo pro mě žádný význam. Tito lidé mi v posledních 30 letech ukázali, jakým neobyčejným lekcím se od nich mohu naučit.

Loni v létě jsem byl v Jižní Africe a navštívil jsem centrum pro postižené děti a dospělé. V jedné místnosti pobíhalo několik dětí a mezi nimi byl jeden muž, který ale na matrace nevstoupil. Zůstal mimo. Když si hraju s dětmi, tak na mě moc rády sahají a převracejí mě. Pozoroval jsem, že se ten muž vždycky usmál, když jsem spadl. Pochopil jsem, že se začal zapojovat. Tak jsem se k němu přiblížil a on mě zatlačil svým ramenem. Svalil jsem se a on se začal smát. Tak jsem to opakoval zas a zas a on se smál a dotýkal se mě a začali jsme si navzájem hrát.

Když naše hraní skončilo, vyprávěli mi ošetřovatelé, že tenhle muž nikdy nedovolil, aby se ho kdokoli dotknul. Mě bylo jasné, že to pro mě byla velmi důležitá lekce. Jeden aspekt umění hrát si je nejen doteky dávat, ale také doteky přijímat. A často si my jako rodiče, jako učitelé, snad uděláme čas, abychom se dítěte, našeho dítěte dotýkali, ale nemáme čas, přijímat jejich dotýkání tak, jak chtějí ony. A mě to odpoledne, v té místnosti najednou bylo jasné: tento muž mi dal dotek, dal mi dar svého doteku tak jak chtěl on, když jsem si udělal čas být tu pro něj. Když jsem pak v tom zařízení byl odpoledne, vyprávěli mi ošetřovatelé, že nemají čas takové věci dělat. Takže jsem se tam pak prošel a porozhlédl, a v každé místnosti jsem viděl stát ošetřovatele, jak děti jen a jen pozoruje. Zcela zjevně čas měli. Rozhodli se nepřijímat a já předpokládám, že prostě nevěděli, jak by s přijetím měli začít.

Ale to je typické. Opatrovatelé zároveň mají i nemají pravdu, když říkají, že nemají čas. Pravdu v tom smyslu, že jim jejich časový plán, jejich protokol, jejich programy nenechávají žádný čas k tomu, aby mohli jednoduše dětem dávat lásku a přijímat ji. Na druhé straně je to tak, že když to neděláme, má to důsledky. Důsledky zdravotní a důsledky v chování. Ve skutečnosti by měla láska stát na prvním místě mezi věcmi, které děláme,

a ne na posledním. Co stojí na posledním místě se často pak už ani nedělá. Pokud to stojí na prvním místě, pak všechno v okolí, ať je to v instituci pro děti s postižením, v normální školní třídě, v rodině, pak je vše co přijde potom, formováno tím, cos udělal na začátku.

Milý Frede, srdečný dík za tento rozhovor!

Uveřejněno v časopise "Mit Kindern wachsen", vydání: sešit duben 2008
Rozhovor vedla Sabine Heggemann 12.října 2007 v Lüneburgu

O. Fred Donaldson, Ph.D. si již více než 35 let hraje s nespočty lidmi každého věku a s volně žijícími zvířaty (např. vlky, delfíny a medvědy) – přitom odhalil společného jmenovatele těchto her, který nazval Original play (přirozená hra). Jeho největšími učiteli-mistry jsou přitom děti. Pracoval s dětmi se speciálními potřebami, s dětmi z kulturně odlišných prostředí, s dětmi z gangů a s dětmi žijícími na ulici. Ve hře s nimi sdílí odlišný svět, svět beze strachu, bez násilí, bez agrese a pronásledování. Je autorem knihy „Hrát si od srdce. Víze a praxe sounáležitosti“.

Original play může pomoci rodičům, vychovatelům dětí a mládeže, pedagogům a terapeutům navázat kontakt s dětmi a mladistvými se zvláštními potřebami, ale i bez nich. Je-li odpovědí na agresi mírumilovný dotek a laskavá důvěra, lze docílit prohloubení vzájemných vztahů.

V Original play nalézáme i my dospělí znovu naši původní otevřenost. Všechny role a kategorie se stanou přebytečnými. Podaří-li se nám prožít okamžik tady a teď, setkat se se spoluhráčem a zaslechnout hlas srdce, pak je to velkým obohacením pro nás i pro děti.